

GİRİŞ

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) tarafından 24 Temmuz 2013 tarihinde yapılan sözleşme kapsamında TechnoBee Akademik firması tarafından TRB2 Bölgesi'nde bir "Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi" kurulmasına yönelik fizibilite çalışmalarına başlanmış ve bu kapsamda Fizibilite Raporu hazırlanmıştır.

Yapılan çalışmalarda, ülkemizde ve dünyadaki benzer merkezlerin ve model alınabilecek örnekler detaylı olarak incelenmiş ve TRB2 Bölgesi illerin sosyo-kültürel yapıları ve alt yapı olanakları güncel veriler ışığında ortaya konulmuştur.

Fizibilite raporuna gerekli bilgilerin elde edilmesine yönelik çok sayıda çalıştay ve paydaş toplantıları düzenlenerek, Bölgesel ve uluslararası sektörel firmaların beklentileri, yatırım olanakları ve işbirliği imkanları değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda elde edilen sayısal veriler, bilgi ve bulgular 13 farklı rapor başlığı altında toplanmıştır. Hazırlanan raporlar 11 Ekim 2014 tarihli Fizibilite Raporu Sunum toplantısında katılımcıların bilgi ve görüşlerine sunulmakta olup, bu kitapçığın ekinde CD-ROM içerisinde tamamına yer verilmiştir.

Bu fizibilite raporunda yer alan bilgi ve açıklamalar konusunda, siz değerli katılımcıların görüşleri ve önerileri projenin başarıya ulaşması için önemli bir katkıdır.

Kurulması planlanan Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi'nin hayata geçirilmesi ve gelişerek varlığını sürdürmesi Bölge sanayisine ve halkına olumlu etkileri ve katkıları olması beklenmektedir.

Bu konuda emeği geçen ve katkılarını sunan herkese minnet ve şükranlarımızı sunarız.

Prof.Dr. Atilla Dikbaş

Prof. Dr. C. Erdem İmrak

Fizibilite Raporunun Amacı

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri sektörü, küresel ekonominin en dinamik sektörlerinin başında gelmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2007-2008 Bilgi Ekonomisi Raporu, Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri sanayinin, küresel olarak en hızlı büyüyen sanayi olduğunu ve artan oranlarla, Asya ülkeleri başta olmak üzere, gelişmekte olan ülkelere doğru kaydığını ortaya koymaktadır. Gelişmiş ülkelere yönelen bu artışın devam edeceği; özellikle de gelişmekte olan ülkelerin kendi aralarındaki ticarete önemli yer tutacağı öngörülmektedir. Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri sektöründe yabancı doğrudan yatırım da önemli yer tutmakta, gelişmekte olan ülkeler, gün geçtikçe bu yatırımların çekim merkezi haline almaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki uluslararası Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri firmalarının yanısıra gelişmekte olan ülkelerin uluslararası firmaları da sektörde yabancı doğrudan yatırım yapan firmaların arasına dahil olmuştur. Birleşmiş Milletler'in ortaya koyduğu araştırmanın sonuçları, Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri üretiminin ve Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri hizmetlerinin uluslararası yatırımların odağı olmayı sürdüreceğini göstermektedir. Bu, gelişmekte olan ülkeler için büyük bir potansiyel anlamına gelse de ülkeler arasındaki rekabetin daha da artacağını göstermektedir. Dolayısıyla, uluslararası yatırımların çekilebilmesi ve ulusal Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri sektörünün gelişmesi için devlet tarafından güçlü politika önlemlerinin uygulamaya konması gerekmektedir.

Bu teknik şartnamenin konusu olan Fizibilite Çalışması, Yaşam Bilimleri ve Sağlık Vadisi Projesi'nin, yukarıda belirtilen amaç dahilinde, yerli ve yabancı girişimci firmaları için bir cazibe

merkezi olacak şekilde yapılanması ve bu amaçla dünyadaki diğer örneklerden farklılaşmasının sağlanması, Vadi'nin kurulacağı bölgenin seçilmesi, uygun yönetim modeli, kurumsal statü, fiziksel altyapı ve gelişme ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilecektir.

Raporun çıktıları arasında, dünyadaki benzer yapıların incelenmesi, yerli ve yabancı firmaların bu tarz bir yapılanma için beklentilerini içeren detaylı bir anket çalışması, türk yaşam bilimleri ve sağlık teknolojileri sektörünün genel durum analizi ve eğilimlerini içeren bir genel durum analiz rapor dizisini içerecektir. Raporun ilinci yapısında ise bölgede uygun yer seçimi, uygun bölgelerin karşılaştırılması analizleri, ve sektörel analiz raporları yer alacaktır. Projenin son kısmında ise paydaş analiz raporları, bölgenin yönetim modeli ve kurumsal yapı analizi, fiziksel altyapı raporu, politika önlemleri, teşvik ve destek raporu ve iletişim stratejisi yer alacaktır.

YAŞAM BİLİMLERİ TANIMI

Yaşam Bilimleri, mikroorganizmalar, plantlar, hayvanlar ve insan olmak üzere tüm yaşayan organizmalar hakkındaki disiplinler arası bilimsel alanları kapsar. Biyoloji, tıp, veteriner, diş hekimliği ve eczacılık ile ilgili bilim dallarına verilen genel ad olup, yaşam bilimleri yaşama dair standartları ve kaliteyi arttırmaya yöneliktir. Sağlık, tarım, ilaç, kimyasal endüstri ve gıda endüstrisi uygulama alanları arasındadır.

SAĞLIK TEKNOLOJİLERİ TANIMI

Sağlık teknolojisi ise hastalıkların ve salgınların önlenmesinde teşhisinde tedavisinde ve rehabilitasyonunda kullanılan her türlü müdahaledir. Bu teknoloji sağlık alanında kullanılan ilaç, cihaz, yöntem ve organizasyonel sistemleri, bilgi teknolojilerini, biyoteknoloji ve sağlık hizmetlerini içerir.

Sağlık teknolojileri yaşamı uzatmayı ve geliştirmeyi, tedavinin kalitesini ve etkinliğini arttırmayı hedefleyip, acıyı, yaralanmayı ve engelli olmayı azaltır. Bu teknolojinin kapsadığı alanda, tekerlekli sandalyeler, kalp pili, ortopedik ayakkabılar, gözlükler ve kontak lensler, insülin kalemleri, kalça protezleri, kondom, oksijen maskeleri, diş ipi, MRI tarayıcılar, hamilelik testleri, ameliyat ekipmanları, ameliyat robotları, enjektörler, implant ve yaşam destek üniteleri gibi 500.000'den fazla ürün ve 10.000 jenerik grup sayılabilir. Avrupa'da ki sağlık harcamalarının % 6.3 kısmını sağlık teknolojileri ürünleri oluşturmaktadır.

RAPORÖZETLERİ :

RAPOR 1 Mevcut Durum, Beklenti Analizi Raporu

T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından Doğu Anadolu Bölgesi'nde Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri alanında Ar-Ge ve üretime dayalı bir yapılanmanın oluşturulması amaçlanmaktadır.

Bu sebeple 20.07.2013 tarihinde imzalanan sözleşme gereğince Technobee yükleniciliğinde Bitlis, Muş, Van ve Hakkari illerini kapsayan TRB2 Bölgesi Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi'nin fizibilite çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmanın amacı ülke çapında bir sağlık ve araştırma merkezi oluşturulması için gerekli altyapı, organizasyon, politik şemalar ve vizyonun kapsamlı olarak belirlenmesidir.

Türkiye'nin bu bağlamda en kapsamlı merkezlerinden birinin açılması hedefi ile başlatılan projedeki çalışmalar neticesinde ilk rapor kapsamındaki dünya üzerindeki benzer yapıların karşılaştırılması ve sağlık konusundaki global ve yerel analizler rapor kapsamında sunulmuştur.

RAPOR 2 Firma Listesi ve Soru Formları

Türkiye'deki Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Sektörü'nün Mevcut Durumu, Gelişme Eğilimleri ve Beklenti Analizi" (paydaş analizi) raporunda kullanılmak üzere yaşam bilimleri ve sağlık teknolojileri sektörüne dahil firmaların irtibatlarını içeren firma listesi ile üzere "Türk Medikal Cihaz ve Yaşam Bilimleri Sektörünün Mevcut Durum Gelişme Eğilimleri ve Beklentileri Analizi" başlıklı anket bu kapsamında sunulmuştur.

Bu anketin yapılacağı ve ayrıca çalışmaya davet edilecek firmanın da aralarında bulunacağı yerli ve yabancı firmalardan oluşan bir liste hazırlanmıştır. Firma isimleri belirlenirken Türkiye İstatistik Kurumunda ve Ticaret Sicil kayıtlarında yer alan firmalar ile Ticaret ve Sanayi Odası veri tabanı, medikal kümelenmelere ait firma listeleri, dernekler ve yurdumuzda düzenlenmiş ilgili kongrelere katılan firmalar dikkate alınmıştır.

Listeleme yapılırken sağlık teknolojileri, yaşam bilimleri ve ilaç sektörleri arasında olabildiğince homojen gruplandırma yapılmaya çalışılmıştır.

Liste'nin hazırlanması kapsamında firmalar yazılım, biyoteknoloji, yaşam bilimleri, ilaç ve medikal cihaz gibi alanlara ayrılmıştır. Çalışma kapsamında sektör ilgili kurum ve kuruluşlar, dernekler ve devlet yapıları da ayrıca listeye eklenmiştir.

Listenin hazırlanmasında ve firmaların seçiminde proje ekibinde yer alan konusunda tecrübeli ve tanınmış danışmanlarımızın görüşleri alınmış ve firmalar bu görüşler doğrultusunda süzgeçten geçirilmiştir.

Anket kapsamında hazırlanan 30 soru içerisinde firmalar ait genel bilgilerin edinilmesinin ardından, çeşitli kategorilerde çoktan seçmeli sorular yönlendirilerek firmaların gelişim ve beklenti eğilimleri analiz edilmiştir.

RAPOR 3 İl Bazında Karşılaştırma Analizi

Yaşam bilimleri ve sağlık teknolojileri merkezinin kurulması düşünülen bölgenin seçimine yönelik iki çalışma bu rapor taslağında yer almaktadır. Bunlardan ilki seçim kriterlerinin belirlenmesi, diğeri ise merkezin kurulması düşünülen bölgelerin yer aldığı iller için güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditlerin analizidir.

Bilgisine ulaşılan 24 farklı ülkedeki 25 yaşam bilimleri merkezi ile 18 sağlık teknolojileri yapılanmasının irdelenmesiyle, Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezinin kurulacağı bölgenin, yerli ve uluslararası firmalar için cazibe merkezi halini alması amacıyla sağlanması gereken kriterlerin belirlenerek listelenmesi ele alınacaktır.

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi benzeri yapılanmalara dahil olmaları veya operasyonlarını yabancı ülkere taşımalarında firmaların göz önüne aldıkları temel ekonomik ve sosyal faktörler analiz edilmiş ve kriterlere yansıtılmıştır.

Firmalarla gerçekleştirilen beklenti analizi sonuçları, bölge seçim kriterlerin oluşturulmasında göz önünde bulundurulacaktır.

Seçim Kriterleri, daha önceden hazırlanan Bilişim Vadisi Fizibilite Çalışması raporunda yer alan bölge seçim kriterleri baz alınarak listelenmiş; proje danışmanlarının görüş ve önerileri doğrultusunda Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi Fizibilite Çalışmasına uygun olacak şekilde proje ekibi tarafından geliştirilmiştir. Yapılan çalıştay ile seçim kriterlerinde birbirine yakın kriterler belirlenmiş, daha anlamlı sonuçlar verecek kriterlerin korunmasına, benzer içerikli kriterlerin yer almamasına karar verilmiştir.

RAPOR 4 Bölge Seçimi Raporu

Proje kapsamında bölge seçimi ve analizi için iki farklı yöntem uygulanmıştır. Bunlardan ilki SWOT analiz yöntemi ve diğeri bölgelerin sayısal verilere göre değerlendirilmesidir.

Proje kapsamında belirlenen potansiyel yatırımcı, yöre halkı, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan 3 toplantı sonucunda bölge ihtiyaçları ve güçlü yönleri belirlendi.

Bölge seçiminde geçerli olacak kategorilerin ve kriter değişkenlerinin ağırlıklandırılması ve bölge puanlarının hesaplanması, bu raporda ele alınmıştır.

Geliştirilen değerlendirme kategorileri ve alt kriterleri il bazında sayısallaştırıldığında, Van ilinin toplam kategori puanı 118; Muş ili için 67; Hakkari için 62 ve Bitlis ili için 55 olarak ölçümlenmiştir.

Değerlendirilen TRB2 bölgesindeki 4 il içinde Muş ve Van illeri öne çıkmakla birlikte, Hakkari ve Bitlis illerinin Muş ilinin toplam kategori puanına yakın neticelere sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu değerlendirme SWOT (GZFT) çalışmasında da genel hatları ile belirmiştir.

Bu nedenle her ne kadar bu çalışma sonunda 2 bölge (Van ve Muş) seçilerek paydaş analizinde ele alınacak olsa da, TRB2 bölgesindeki diğeri illerin de kurulması planlanan Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri yapılanması içinde yer almasının uygun olacağı görüşü ağırlık kazanmıştır.

Böylece TBR2 bölgesinde odak-öbek modelinin uygulanacağı bir Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri yapılanması üzerinde yoğunlaşılacaktır. İlerki çalışmalar ve raporlarda ele alınacağı üzere odak-öbek modelinde Van veya Muş ili odak olarak belirlenecek, Bitlis ve Hakkari ise öbek olarak Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri yapılanmasında yer alacaktır.

RAPOR 5 Firma Listesi ve Anket Sonuçları

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Yapılanması hakkında yapılan fizibilite çalışması kapsamında, ilgili sektörde çalışmaları bulunan yerli ve yabancı firmalarla gerçekleştirilecek anket çalışmaları bu raporda ele alınmaktadır.

Anket çalışmasına başlanmadan önce, anket yapılması planlanan firmaların listelenmesi ve fizibilite çalışması kapsamında bilgilerine başvurulacak firmaların seçimi danışma kurulunun ilgili toplantı ve görüşleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Firmalara, fizibilite çalışması kapsamında sorulacak sorular ve konu başlıkları proje ekibi tarafından beyin fırtınası ile belirlenmiştir. Daha sonra danışma kurulu üyelerinin fikirleri alınarak, sorular revize edilmiş ve fizibilite çalışmasına maksimum katkı yaratacak şekilde rafine edilmiştir.

Proje ekibi tarafından hazırlanan ilgili sektörlerde faaliyet gösteren firma temsilcilerine yöneltilen sorular, "Türk Medikal Cihaz ve Yaşam Bilimleri Sektörü'nün Mevcut Durumu, Gelişme Eğilimleri ve Beklentileri Anketi" başlığı altında listelenmiş olup, toplam 33 sorunun yanıtlanması istenmiştir. Sorular değerlendirildiğinde, ilk 11 soru ankete katılan firmaları tanımaya yönelik sorular, sonraki sorular ise fizibilite çalışmasına yönelik olarak çoktan seçmeli tarzda hazırlanmıştır.

Anket çalışması yapılacak firma listesi hazırlanırken, Bilişim Vadisi fizibilite raporu esas alınarak, Innovita – Yaşam Bilimleri Merkezi'nin veri bankasında kayıtlı olan firmalar, Medikal Kümelenmelerin veri bankasındaki firmalar, KOSGEB verilerine kayıtlı firmalar ve ayrıca İstanbul Sanayi Odası ile İstanbul Ticaret Odası veri tabanı taranarak ilgili sektörde yer alan firmalar ve irtibat bilgileri temin edildi. Elde edilen bu ilk liste sektör bazında sıralanarak, danışma kuruluyla firma bilgisi paylaşıldı. Gelen yorum ve görüşler doğrultusunda firma ilaveleri ve düzenlemeleri yapılarak liste son haline getirilmiş oldu.

Ankete katılan firmalar ilgili sektörleri homojen olarak temsil ettiği ve böylece tüm alanlardan fizibilite çalışmasına katkı sağlandığı söylenebilir. Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri yapılanması için firmaların Muş ile Van ili'ni önde gördükleri, böyle bir yapılanmada yer almak için devlet desteklerinin kolay ve hızlı olmasını bekledikleri, çalışmalarını yoğun olarak üniversiteler ile sürdürdükleri görüldüğünden yapılanmanın güçlü altyapıya sahip üniversitelerin bulunduğu illerde olması beklenmelidir. Bununla birlikte böyle bir yapılanmanın yer bulacağı bölgenin seçiminde güvenliğin ulaşımın endüstriyel yoğunluğun ön planda olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ilave olarak sağlık alanındaki kalite uygulamalarından firmaların haberdar olduğu ve belli bir oranda uygulamaya çalıştıkları anlaşılmıştır.

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi Fizibilite çalışması kapsamında gerçekleştirilen firmalara yönelik anket çalışmasına katılarak anket sorularını yanıtlayan firmalar arasında 9 firmanın TRB2 bölgesinde kurulması planlanan bu merkezde yer almayı öngördüklerini beyan etmişlerdir. Bu firmalara ait bilgiler ekte tablo halinde sunulmuştur.

RAPOR 6 Paydaş Analizi, Katılımcı Listesi ve Soru Formları

Paydaş Analizi bölümü YBST yapısının kurulacağı alandaki mevcut sektör potansiyeli ve yapı kurulduğunda bu potansiyelin nasıl kullanılacağını değerlendirebilmek amacıyla yapılmıştır.

Paydaş Listesi hazırlanırken bölgede konu ile ilgili sivil toplum kuruluşları, idari yapılar, sanayi bölgeleri, üniversiteler gibi kurumlar listelenmiştir. Listenin hazırlanmasında benzer fizibilite çalışmalarındaki örnekler ele alınmış, ayrıca proje yönetim ekibinin görüş ve önerilerinden yararlanılmıştır.

Paydaş Analizi çalışması süresince gerek Bölgedeki gerekse bölge dışındaki sektör ile ilişkili olan veya yön veren kurum ve kuruluşlarla yüz yüze veya yazışma yoluyla iletişime geçilmiştir. Farklı kurum tiplerine göre hazırlanmış farklı soru formları ilgili kurumlara iletilmiştir, Bu kurum tipleri kamu kuruluşları, üniversiteler ve araştırma kuruluşları, teknoparklar, organize sanayi bölgeleri, özel sektör, odalar ve sivil toplum kuruluşlarıdır.

Sorular bölgedeki kurumların mevcut potansiyelleri ile Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi'nde alabilecekleri roller ve ek öneriler öncelikli olmak üzere hazırlanmıştır. Gelen yanıtlar doğrultusunda kurum tipleri kendi tecrübelerine dayanarak merkezi içerisinde oluşacak organizasyonel ve yönetsel süreçler hakkında fikirlerini belirtmişlerdir. Yanıtlar, özellikle bölge altyapısı, bölgedeki ticari ve ar-ge yapısı ve büyüme potansiyelleri ve buna bağlı olarak YBST Merkezi'nin kurulması, gelişmesi ve yönetilmesi aşamaları için yönlendirici olmuştur.

Proje ekibi tarafından hazırlanan ve her paydaş yapısı olarak ayrı ayrı oluşturulan soru formları oluşturulmuştur. Paydaşlara yöneltilen sorular, "TRB2 Bölgesi Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Projesi Paydaş Analizi" başlığı altında listelenmiş olup, paydaşlara 6 ila 18 arası soru yönlendirilmiş ve yanıtlanması istenmiştir. Sorular genel olarak yapı dahilinde paydaşların kendi içlerinde mevcut durumda yaptıkları veya yapmayı düşündükleri değişiklikleri irdelemektedirler.

Bölge ve bölge dışında iç ve dış Paydaş Analizi olarak iki kısımda yürütülen Paydaş Analizi kapsamında toplam 28 kuruma anket soruları gönderilmiştir. Gönderilen iç paydaş anketi sayısı 225'dir. Bu durumda gönderilen iç paydaş analizi geri dönüşlerinin toplam yollanan iç paydaş anketi sayısına oranı %12'dir.

RAPOR 7 Paydaş Analizi ve Sonuçları

Van ve Muş illerinin yapısal özelliklerinden kaynaklanan avantajları ve sahip olduğu potansiyeller Paydaş Analizi sonuçlarında ortaya net olarak çıkmıştır. YBST Merkezi'nin kurulacağı bölgenin stratejik önemi, bölgenin barındırdığı ve yakın olduğu üniversite ve Ar-Ge potansiyeli, sanayi bölgelerinin, nitelikli eleman yetiştiren akademik merkezlerin yoğunluğu ve buna ek olarak doğal ve altyapısal ulaşım çeşitliliğinden ortaya çıkan avantajlar bakımından ortaya konmuştur. Rapor kapsamında ortaya çıkan temel sonuçlardan bir tanesi bölgedeki STK'lar ve kamu kurumlarının proje içerisinde öncelikli olarak yer almaları gerekliliğidir. Kamu ve STK'ların desteği özellikle kuruluş ve bağımsız bir yönetim oluşturma aşamalarında finansal, lojistik ve organizasyonel anlamda büyük önem taşımaktadır. Projenin ilerleyişinde bölgedeki hastaneler ve üniversiteler de dahil olmak üzere katkı sağlayacak olan sağlık kurum ve kuruluşları iç paydaş olarak gerek proje oluşturma gerekse projelerin sağlıklı yürütülmesi konusunda görüş ve destekleri ile önemli yer alacaklardır.

Bölgedeki temel eksiklik olan finansal destek, know-how ve üretim becerileri konusunda benzer yapılanmalardan destek alınabilir, bölge dışından gelecek yatırımcılara özel destekler sağlanarak yatırımcıların bölgede kalıcı olması sağlanabilir.

RAPOR 8 Kurumsal Yapı ve Yönetim Modeli

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi fizibilite çalışması kapsamında önerilen kurumsal yapılanma modellerinin TRB2 Bölgesi'nin tek bir merkezinde değil daha sonra çoklanarak farklı bölgelerde de kurularak dağıtık bir sisteme olanak sağlaması ve "jenerik" bir yapı olması hedeflenmiştir.

Van ili içerisine kurulacak bir merkez yapının ve Muş ili kapsamında oluşturulacak bir üretim kampüsünün iç ve dış paydaşları ile o bölgede paydaşların değerlerini kullanan, mevcut değerleri sahiplenen ve kar gayesi güderek o bölgeye değer katacak "kıvrak-çevik" bir yapıyla yönetilmesi projenin başlangıç noktasını oluşturacaktır. Türkiye'nin diğer bölgelerinde de o bölgenin mevcut potansiyelini işbirliğine dayalı teşviklerle harekete geçirecek "Bilim-Teknoloji-İnovasyon"a dayalı "İnovasyonel Üretim" bölgeleri yaratmak önerilen modellerin ana hedefi arasında sayılabilir.

Hayata geçirilecek "Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi" projesi kapsamında önerilen model yapıları, kamu özel ortaklık yapısı, odak-öbek yapısı ve altyapı işletme modeli olarak ele alınmıştır.

Fizibilite çalışması yapılan Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Merkezi'nin TRB2 Bölgesi için yapılan analiz ve çalıştay sonuçlarına göre tek bir bölgede kurulu olmasının uygun olmayacağı bunun yerine dağıtık modelin uygulanmasının daha etkin ve sonuca yönelik olduğu görüşüne varılmıştır. Dağıtık modelin yapısı gerek seçilen arazilerin konumu ve gerekse TRB2 Bölgesi'ndeki illerin sahip olduğu özellikler dikkate alındığında yukarıda detayları ile açıklanan Odak/Öbek Modeli önerilmiştir.

Odak/Öbek Modeli'nde Van ili ODAK olarak belirlenmiş ve diğer illerde ve Van'da da Öbeklerin yer alması fikri çoğunlukla kabul görmüştür. Bu raporda önerilen Odak/Öbek yapılanmasının merkezi yönetim şeması ve organları detayları ile tanımlanmıştır. Odak'da kurulu merkezi şirketin ana ve yan unsurları tanımlanmış ve projeye yönelik faaliyetler için süreç tanımlamaları ve aktörlerin etkin rolleri belirtilmiştir.

RAPOR 9 Bölgeler İçin Sektörel Analiz

Sektörel Analiz Raporu hazırlanırken, önceden hazırlamış olduğumuz "Bölge Seçim Kriterleri", "Paydaş Analizi", "İl Bazında Karşılaştırma Analizi" raporları esas alınmıştır. Seçilen 2 bölgede (Van, Muş) yerleşik Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri sektöründe faaliyet gösteren firmaların sayısı ve sektöre ilişkin belli başlı göstergelerin (faaliyet gösterdikleri alt sektörler, çalışan sayısı, ciro, uluslararası ölçekte sahip oldukları sertifikasyonlar (CMMI, SPICE, vb.), ihracat miktarları, ihrac pazarları, ihrac ürünleri/hizmetleri, vb.) değerlendirilmesi bu bölümde detaylı olarak incelenmiştir.

Faal ve VTSO kayıtlı firma sayısı 4743 olarak belirlenmiştir. Bu firmalar içerisinde 254 firmanın tanımı içerisinde sağlık, medikal ve yaşam bilimleri tanımları bulunmaktadır. Muş Ticaret ve Sanayi Odası verileri incelendiğinde, . Faal ve MTSO kayıtlı sektörde faaliyet gösteren firma sayısı 1392 olarak bulunmuştur. Çalıştay kapsamında ulaşılan firmalardan aktif olarak yaşam bilimleri ve sağlık teknolojileri ile ilgilenen şirketler ile birebir görüşmeler yapılmış, ayrıca çalıştay kapsamında yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

RAPOR 10 Fiziksel Altyapı Raporu

Fiziksel Altyapı raporu kapsamında öne çıkan Muş ve Van illeri baz alınarak sosyal durum analizi yapıldıktan sonra, bölgenin analizi ve mevcut fiziksel altyapı özellikleri (alt yapı şebeke durumu, ulaşım, enerji, geliştirilmesi gereken altyapı vb.) ortaya konulmuştur. Muş ve Van illerinde merkezin kurulması muhtemel olan araziler listelenerek özellikleri çıkarılmıştır. Altyapı seçim kriterleri ortaya konularak, bu kriterler doğrultusunda başlangıç ölçeğinde ve aşamalı gelişim ölçeğinde planlamalar ve gerekli alan ve yatırım miktarlarına yer verilmiştir.

Önerilen model gereğince kurulacak bir idari merkez ve kuluçka binası merkez altyapısı için 1. Derecede önem arz etmektedir. Üretim tesislerinin dağıtık model kapsamında bölgede yer alacak olması ve bu bölgelere yapılacak desteklerin modele başvuracak projeler üzerinden bireysel destek mekanizmaları ile idame ettirilmesi, kaynakların doğru kullanımı açısından önem teşkil edecektir. Proje içerisindeki üretim tesislerinin bağlı bulunacağı öbek yapılarının işletmesi ve inşaatı öbeklerin kendi sorumluluğunda ve odak yapının denetiminde olması düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar, paydaşlar ile yapılan çalıştay, görüşme ve toplantılar neticesinde ODAK yapısının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Teknopark Geliştirme alanı içerisinde yer alması, üretim odaklı öbek yapılarının dağıtık model kapsamında TRB2 bölgesi içerisine yayılması kararına varılmıştır. Öbek kurulumları için VAN OSB ve MUŞ OSB içerisinde yer alan çeşitli alan ve parseller konusunda bölge idarecileri ile mutabık kalınmıştır.

RAPOR 11 Politik Önlemler, Destek ve Teşvikler

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Yapılanması'nın gelişimini hızlandıracak ve sürdürülebilirliğini garanti altına alacak önlemler bu bölüm altında incelenecektir. Bu amaçla, ulusal ve bölgesel düzeyde atılması gereken adımlar, yerli ve yabancı yatırımı çekmeye yönelik, uluslararası yükümlülükler aykırılık teşkil etmeyecek ek önlemler ve teşvikler; şirketlerin kurulma, çalışma ve kapanma prosedürlerinin kolaylaştırılması ve mali yükleri en aza indirilmesi, girişim sermayesi fonlarının kolaylıkla kurulup yönetilmesi ve üniversite-sanayi işbirliğini engelleyen unsurların kaldırılması gibi yasal ve idari mevzuatlarda yapılması önerilen değişikliklerin yanı sıra bölge için gerekli insan kaynağının yetiştirilmesine yönelik eğitim düzenlemelerine ve Yaşam Bilimleri ve Sağlık teknolojileri sektörüne özel kısa, orta ve uzun vadede mesleki eğitim ihtiyacına (nitelik ve nicelik açısından) yönelik önlemleri kapsamaktadır.

Potansiyel eğitilebilir insan kaynağına ilişkin değerlendirme ve öneriler de geliştirilmiştir. Yasal düzenleme önerileri, konuyla ilgili kanunların düzenlenmesine ilişkin önerileri de kapsamaktadır.

Önerilen hizmetlerin ve desteklerin sunumunda Merkez yönetim biriminin odak öbek modeli içerisinde 'tek durak merkezi' olarak faaliyet göstermesi esas alınacak; ancak birimin işbirliği yapacağı kamu ve özel sektörden hizmet ve destek sağlayıcıları (bankalar, pazarlama ve danışmanlık firmaları, vb.) tespit edilip işbirliği şartları belirlenmiştir. Bu çalışma yapılırken hizmetlerin birbirini tekrarlamasının engellenmesine ve eksikliği görülen katma değeri yüksek hizmetlerin tanımlanmasına dikkat edilecektir.

Proje içerisinde yer alması düşünülen ve farklı aşamalarda bulunan proje sahipleri, fikir ve prototip sahibi firmalar ve üreticilere yönelik kapsayıcı ve farklı boyutlardaki ihtiyaçlara hitap eden teşvik ve destek programları oluşturulmuştur.

Yapı içerisinde oluşturulacak olan "Tek Durak Ofisi", öbek merkezleri, Danışmanlık hizmeti veren kurumlar, temel laboratuvar ve üretim altyapısı gibi içsel mekanizmalar; bölgedeki teknopark, üniversite, OSB altyapıları, kalkınma ajansı gibi bölgesel yapılar ve STB, KOSGEB, TÜBİTAK, Sanayi Bakanlığı, DPT gibi kurumlardan sağlanan destek ve teşvikler de sistemin diğer fayda sağlayıcıları olacaktır.

RAPOR 12 İletişim Stratejisi

Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri (YBST) Vadisi'nin ulusal bazda yerli ve yabancı sermaye tabanlı doğrudan yatırımcıları çekmesi için Vadi'nin kurulması öncesinde başlanıp sürdürülecek iletişim, pazarlama ve tanıtım stratejisi ve eylem planı bu rapor kapsamında tanımlanmaktadır. Ayrıca Yaşam Bilimleri ve Sağlık Vadisi'nin ulusal düzeyde güçlü ve prestijli bir markaya dönüşmesi konusunda atılması gereken adımlar da tanımlanacaktır. Özellikle ilk gelişim aşamasında Vadi'nin yer alacağı Van odağında olmak üzere tüm TRB2 bölgesinin, diğer bölgelere göre taşıdığı farklılıklar, sağladığı yüksek katma değerli hizmetler ve potansiyel faydaların başta yabancılar olmak üzere yatırımcılara anlatılması; iletişim stratejisinin oluşabilecek soruları cevaplayacak ve kaygıları ortadan kaldıracak şekilde yürütülmesi konusunda öneriler geliştirilmiştir. İletişim Stratejisi Dökümanı, iletişim stratejisinin araçları, uygulayıcıları, mesajları, hedef kitleleri, uygulama maliyetinin analizi, uygulama takvimi ve benzeri diğer konuları kapsamaktadır. Bu rapor kapsamında yer alan ana iletişim stratejisi bilgileri, Technobee tarafından hazırlanan Bilişim Vadisi Raporu'ndan büyük ölçüde yararlanılarak hazırlanmıştır.

İletişim Stratejisinin amacı, Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri Projesi'nin bölgesel, ülkesel ve uluslararası bazda bir çekim merkezi haline getirilmesi farklı yapılarıdaki şirket, yatırımcı ve fikir sahiplerinin bir araya getirilmesini ve bunlara yönelik etkili bir şekilde, bütünlük bir sistematik içerisinde iletişime dönüşmek ve yapının kalıcı bir marka değeri oluşturmaya yönelik çalışmalarını sistematik iletişime dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

YBST fizibilite çalışmaları kapsamında geliştirilen iletişim stratejisi, Yaşam Bilimleri benzeri yapılanmaların iletişim çalışmaları ışığında; gerek Türkiye'nin gerekse projenin özgün yapısı dikkate alınarak geliştirilmiş bir çerçeve strateji işlevi taşımaktadır. Bu stratejik çalışma, projenin gerçekleştirilmesi öncesinde, süresince ve sonrasında yürütülmesi gereken iletişim çalışmalarına bir stratejik temel oluşturmaya odaklanmaktadır.

Tüm iletişim çalışmalarının koordine edilmesi ve yürütülmesi amacıyla bir "proje iletişim grubu" oluşturulmalıdır. Profesyonel bir yapılanmaya sahip olacak olan bu grup doğrudan Yaşam Bilimleri A.Ş.'ye karşı sorumlu olacaktır. Grup, iletişim çalışmalarının koordinasyonu çerçevesinde paydaş yönetimi işlevini de yüklenecektir.

RAPOR 13 Kritik Başarı Faktörleri, Risk Yönetim Stratejisi

Bu bölüm içerisinde Yaşam Bilimleri ve Sağlık Teknolojileri (YBST) projesi kapsamında yapılacak olan girişimlere yönelik kritik başarı faktörleri ve riskler tanımlanacaktır. Bu kapsam içerisinde bölgeye yönelik kritik başarı faktörlerinin neler olduğu, bunların ağırlıklı etkileri; risklere yönelik risk yönetim stratejisi, alınması gereken tedbirler detaylı olarak incelenmiştir. Rapor içerisinde olası risk ve başarı faktörlerine yönelik bir izleme ve değerlendirme sistemi de oluşturulmuştur.

TRB2 Bölgesinde sağlık üretimine yönelik bir kalkınma, inovasyon ve Ar-Ge tabanlı bir ortam yaratmayı hedefleyen projeye yönelik altyapı, organizasyon, politik önlemler ve yönetim bazında yapılması gerekenler raporun önceki bölümlerinde açıklanmıştır. Bu değişikliklere yönelik en üst düzeyde yetkili ve sorumlu olacak olan Yaşam Bilimleri A.Ş. olacaktır. Bu yapının ve mekanizmanın doğru aşamalardan geçerek bölgeye ve ülkeye yararlı bir sonuç ortaya çıkarabilmesi özellikle bölgenin ülke çapında ve küresel anlamda bir model olabilmesi açısından da önemlidir. Bu süreç içerisinde YBST projesinin geçmesi gereken aşamalar ve bunlara yönelik hedefler yönetim modeli içerisinde incelenmiştir. Kısa, orta ve uzun vadede ele alınacak ve değerlendirilecek olan bu hedefler doğrultusunda ortaya çıkacak olası riskler ve bu kriterlerin değerlendirilmesi için gerekli olan değerlendirme sistemi bu rapor içerisinde detaylandırılmıştır.

Projeye yönelik Kritik Başarı faktörleri aşağıda maddeler halinde ele alındığı üzere 13 ana başlık altına toplanmış ve sıralanmıştır. Bu kriterler temel olarak yapının sosyal, fiziksel, ekonomik, yönetsel ve politik kapsamda projenin başarılı olmasını sağlayacak ana etkenlerdir. Etkenlerin belirlenmesinde fizibilite çalışmaları kapsamında yapılan paydaş analiz toplantıları, benzer modellere yönelik analiz çalışmaları ve yönetim modeli içerisinde yer alan projenin kısa-orta ve uzun vade hedeflerinden yararlandırılmıştır.

Oluşan riskler ana kategoriler altında incelenmiştir. Her süreç içerisinde oluşabilecek riskler ve risk tipleri ayrılmıştır. Çalışma içerisinde risklerin yanı sıra alınabilecek önlemler ve çalışmalar açıklanmıştır.

Riskler büyük risk, çok riskli, riskli ve orta riskli olarak sınıflandırılmıştır. Risk hesaplama tablosu ise risk önem dereceleri ve risk etkileri (çok etkili, etkili, orta etkili) olarak ayrılmış ve hesaplama bu doğrultuda ağırlıklar ölçüsünde yapılmıştır. Politik, ekonomik, fiziksel, sosyal ve yönetsel olarak sınıflandırılmış olan risklere göre kategori sınıflandırılması yapılmıştır. Hesaplanan riskler ayrı kategorilerde sınıflandırılabilir gibi, bazı risklerin birden fazla kategorisi de olabilir.

Potansiyel risklerin mevzuat kapsamında incelenmesi ve potansiyel çözümlere yönelik bir altyapı hazırlanması, oluşacak tehdit ve sorunların hızlı bir şekilde çözülmesini sağlayacaktır. Kümelene içerisinde kurulacak, yönetim kurulu, danışman kurulu, öbek yönetim yapıları, danışmanlık yapıları ve tek durak ofisi bölge için gerekli risklerin mevzuat dahilinde çözülmesinden sorumlu olacaktır.

Proje yöneticilerin sistemi takip edebilmesi, raporlama ve faaliyet takibinin yapılabilmesi ve sistem için potansiyel sorunların önceden takip edilmesi geri besleme sistemi sayesinde mümkün olacaktır. Sistem temel olarak finansal denetim, operasyonel takip ve stratejik faaliyet izleme ana başlıkları üzerinden çalışmalarını yapacaktır.

Sistem kendi içinde bir denetleme mekanizmasına tabii tutulacağı gibi, dışarıdan bağımsız denetimcilerin de sistemi kontrol etmesi gereklidir. Bağımsız denetim sistemi merkezin şeffaf bir şekilde işlemini yolunu açacak, bu yapı da merkezin kurallara bağlı bir şekilde işlemini sağlayacaktır. Proje içerisinde yaratılacak olan denetleme mekanizmaları ve takip sistemleri için gerekli olan mekanizmalar bu başlık altında incelenecektir. Sistem içerisinde denetleme yapısı iç denetim ve dış denetim olmak üzere iki kategoriye ayrılmalıdır. Dış denetim sistemi bağımsız yapılar tarafından sistemin takip ve denetimini içermektedir. İç denetim sistemi ise yapının güncel olarak kendi içerisinde denetime tabii tutulmasıdır.

İç denetim sistemi için yapı içerisinde bir koordinasyon ve izleme birimi kurulacak ve bu bölüm YBST yönetim kuruluna bağlı olarak çalışacaktır. Yapı içerisinde "izleme koordinasyon" ve "izleme denetim" faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Dış denetim sistemi içerisinde merkezin yapı finansal, regülasyon, ve platform açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

Buraya CD konulacak